

**“TO‘QIMACHILIK SOHASIDA TIKUVCHILIK KASBINING
O‘RNI VA TASIRI”***Karimova Iroda Akramovna**Farg‘ona shahar 1-son politexnikumi ta‘lim ustasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada tikuvchilik kasbidagi to‘qimachilik tolalarining o‘rni va ta‘siri ko‘rib chiqiladi, ularning umumiy ta‘lim texnologiyasi fanida qo‘llanilishiga alohida e‘tibor beriladi. Tabiiy va sintetik to‘qimachilik tolalari tikuvchilik va tikuvchilikda ishlatiladigan asosiy materiallarni tashkil qiladi. Muayyan ilovalar uchun mos tolani tanlash uchun ularning mustahkamligi, elastikligi va namlik assimilyatsiyasi kabi xususiyatlarini tushunish juda muhimdir. Ushbu maqolada to‘qimachilik tolalari haqidagi bilimlar o‘quv dasturiga qanday integratsiyalanganligi, o‘quvchilarning tikuvchilik kasbidagi ko‘nikma va malakalariga ta‘sir etishi o‘rganiladi. Har tomonlama tahlil qilish orqali tadqiqot materialning xususiyatlari va ularning amaliy qo‘llanilishini chuqur anglashda, pirovardida tikuv jarayonining sifati va samaradorligini oshirishda to‘qimachilik ta‘limining muhimligini ta‘kidlaydi.

Kalit so‘z: To‘qimachilik tolalari, Tikuvchilik kasbi, Umumiy ta‘lim, Texnologiya fani, Tabiiy tolalar, Sintetik tolalar, Materiallar xususiyatlari, O‘quv dasturi, Tikuv texnikasi, Kiyim konstruksiyasi.

Tikuvchilik kasbi uzoq vaqtdan beri to‘qimachilik va tikuvchilik sanoatining asosiy toshi bo‘lib, moda, kommunal va madaniyatga ta‘sir ko‘rsatadi. Bu kasb zamirida to‘qimachilik tolalari, turli mato va tikuvchilik buyumlarini yaratishda qo‘llaniladigan asosiy materiallarni chuqur tushunish yotadi. To‘qimachilik tolalari, tabiiy yoki sintetik bo‘lsin, yakuniy mahsulotning xususiyatlarini, sifatini va qo‘llanilishini aniqlaydi. Ularning mustahkamligi, elastikligi, namlik assimilyatsiya qilish va chidamlilik kabi xususiyatlari tikuv jarayoniga va tayyor kiyimlarning ishlashiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Binobarin, bu tolalarni chuqur bilish tikuvchilik kasbi bilan shug‘ullanuvchi dizayner va tikuvchidan tortib, o‘qituvchi va talabalargacha bo‘lgan har bir kishi uchun zarurdir.

To‘qimachilik mavzusining o‘quv dasturiga, xususan, umumta‘lim texnologiyasi sohasiga integratsiyalashuvi tikuvchilik bo‘yicha malakali mutaxassislarni yetishtirishda muhim ahamiyatga ega. Keng ko‘lamli amaliy va nazariy bilimlarni o‘z ichiga olgan texnologiya ta‘limi talabalarga turli to‘qimachilik tolalarini tushunish va ular bilan ishlash uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalarni beradi. Ushbu ta‘lim yondashuvi o‘quvchilarni kerakli materiallarni tanlash, ularning xususiyatlarini tushunish va kerakli natijalarga erishish uchun mos tikuv texnikasini qo‘llash uchun yaxshi jihozlanganligini ta‘minlaydi.

To'qimachilik tolalarini tabiiy va sintetik toifalarga ajratish mumkin. Paxta, jun, ipak va zig'ir kabi tabiiy tolalar ming yillar davomida ishlatilgan va o'ziga xos xususiyatlari va ekologik barqarorligi bilan mashhur. Misol uchun, paxta juda changni yutish va nafas olish qobiliyatiga ega, bu uni kundalik kiyim uchun ideal qiladi. Jun sovuqroq iqlim uchun mos bo'lgan ajoyib izolyatsiyalash xususiyatlarini taqdim etadi, ipak esa hashamatli his va tabiiy yorqinlikni beradi. O'zining mustahkamligi va chidamliligi bilan mashhur bo'lgan zig'ir issiq havoda sovutish xususiyatlariga ega.

Boshqa tomondan, polyester, neylon, akril va spandeks kabi sintetik tolalar o'zining ko'p qirraliligi va yaxshilangan xususiyatlari bilan to'qimachilik sanoatida inqilob qildi. Polyester o'zining mustahkamligi, ajinlarga chidamliligi va parvarish qilish qulayligi bilan mashhur bo'lib, uni keng turdagi kiyimlar uchun mashhur tanlovga aylantiradi. Neylon o'zining g'ayrioddiy egiluvchanligi va chidamliligi uchun qadrlanadi, ko'pincha faol kiyimlar va paypoqlarda ishlatiladi. Akril junning xususiyatlarini taqlid qiladi va trikotajda tez-tez ishlatiladi, spandeks esa shaklga mos keladigan kiyimlar uchun zarur bo'lgan ajoyib cho'zilish imkonini beradi.

Ushbu tolalarning o'ziga xos xususiyatlarini tushunish tikuvchilik bo'yicha mutaxassislariga mato tanlash va kiyim konstruksiyasi bo'yicha ongli qaror qabul qilish imkonini beradi. Masalan, tolani tanlash qo'llaniladigan tikuv texnikasiga, ishlatiladigan igna va ipning turiga va tayyor mahsulotni parvarish qilish bo'yicha ko'rsatmalarga ta'sir qiladi. Shuning uchun tikuvchilik kasbida yuqori sifatli natijalarga erishish uchun to'qimachilik tolalarini har tomonlama tushunish ajralmas hisoblanadi.

To'qimachilik fanini umumta'lim texnologiyalari dasturlariga kiritish o'quvchilarni tikuvchilik va tikuvchilik sanoatida kasbga tayyorlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu dasturlar ko'pincha matolarni aniqlash, tolalar xususiyatlari, matolarni qurish texnikasi va amaliy tikuvchilik ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Nazariy bilimlarni amaliy tajriba bilan birlashtirib, talabalar to'qimachilik tolalari va ularning qo'llanilishi haqida yaxlit tushuncha hosil qiladi.

To'qimachilik fanlari bo'yicha o'quv dasturlari odatda quyidagi yo'nalishlarni qamrab oladi: Elyafni aniqlash va tasniflash: Talabalar har xil turdagi tolalarni aniqlashni, ularning manbalarini tushunishni va ularning kelib chiqishi va xususiyatlariga ko'ra tasniflashni o'rganadilar. Ushbu asosiy bilim turli tikuv loyihalari uchun mos materiallarni tanlash uchun juda muhimdir.

Elyafning ipga aylantirilishi va matolarga to'qilgan yoki to'qilganligini tushunish talabalarga turli to'qimachilikning strukturaviy farqlari va ishlash xususiyatlarini baholashga yordam beradi. Ushbu bilim kerakli estetik va funksional talablarga javob beradigan matolarni tanlash uchun muhimdir. Tikuv texnikasi va ilovalari: Amaliy tikuvchilik kurslari talabalarga har xil turdagi matolarni qanday ishlov berishni, tikuv mashinasi sozlamalarini sozlashni va tegishli tikuv usullarini qo'llashni o'rgatadi. Ushbu amaliy tajriba tikuvchilik san'atini o'zlashtirish va yuqori

sifatli pardoqlashni ta'minlash uchun juda muhimdir.

To'qimachilik fanlari bo'yicha ta'limning umumiy texnologiya o'quv dasturlariga kiritilishi tikuvchilik kasbiga katta ta'sir ko'rsatadi. Talabalarga to'qimachilik tolalari va ularning xossalari haqida to'liq ma'lumot berish orqali ushbu dasturlar yuqori sifatli kiyimkechak ishlab chiqarishga qodir bo'lgan malakali tikuvchilik mutaxassislarining yangi avlodini tarbiyalaydi. Ushbu dasturlarning bitiruvchilari sanoat talablarini qondirish, mato tanlash va kiyim dizaynida innovatsiyalar kiritish va barqaror amaliyotlarni rivojlantirishga hissa qo'shish uchun yaxshiroq tayyorlanishadi.

Bundan tashqari, ushbu bilim mutaxassislarga moda va to'qimachilik sanoatining rivojlanayotgan ehtiyojlariga moslashish imkoniyatini beradi. Yangi tolalar va materiallar ishlab chiqilganligi sababli, to'qimachilik fanida mustahkam poydevor mutaxassislarga yangi ma'lumotlarni tezda o'zlashtirish va ularni o'z ishlarida samarali qo'llash imkonini beradi. Ushbu moslashuvchanlik tez o'zgarishlar va doimiy innovatsiyalar bilan tavsiflangan sanoatda juda muhimdir.

Xulosa qilib aytish mumkinki, tikuvchilik kasbida to'qimachilik tolalarining o'rni va ta'sirini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Ushbu materiallarni har tomonlama tushunish kiyimkechak konstruksiyasida mukammallikka erishish va yakuniy mahsulotlarning xavfsizligi va ishlashini ta'minlash uchun zarurdir. To'qimachilik fanini ta'lim o'quv dasturlariga integratsiyalash orqali biz tikuvchilik bo'yicha bo'lajak mutaxassislarni o'z hunarida yuksak mahoratga ega bo'lishlari, soha rivojlanishiga hissa qo'shishlari va barqaror amaliyotlarni ilgari surishlari mumkin. Ushbu maqola to'qimachilik tolalari, ta'lim va tikuvchilik kasbi o'rtasidagi muhim munosabatlar haqida tushuncha berib, ushbu mavzularni chuqurroq o'rganishga qaratilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xasanxon o'g'li, M. O., & Abdiramatovich, Q. J. (2023). JUN TOLASINI TOZALASH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH OMILLARI. MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS, 6(6), 200-204.

2. Baxtiyorovna, O. G. (2024). TIKUVCHILIK MATERIALSHUNOSLIGI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 46(4), 37-38.

3. Xamidullayevna, S. X. E. S. (2023, April). TO'QIMACHILIK QOTIRMA MATOLARI TURLARI VA ULARDAN TAYYORLANADIGAN MAHSULOTLARIGA QO'YILADIGAN TALABLAR. In E Global Congress (No. 3, pp. 66-69).

4. Dilafruz, R. (2023, March). BO'LAJAK MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA INNOVATSION YONDASHUVNING AHAMIYATI. In E Conference Zone (pp. 11-14).